

บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี*

THE ROLE OF COURTS IN ENFORCING PRISON SENTENCES IN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY

การยัสิริ อิมโอะฐ์ธนากร

Karnsiri Aeemoatthanakorn

กสิกร บิซิเนส-เทคโนโลยี กรุ๊ป

KASIKORN Business-Technology Group, Thailand

E-mail: k.aeemoatthanakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและมีความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในขั้นตอนของการบังคับโทษจำคุก ศาลจะมีบทบาทมากในการออกคำพิพากษา โดยคำพิพากษาได้ระบุสาระสำคัญในการบังคับโทษที่เหมาะสมกับผู้ต้องถูกบังคับโทษเป็นรายบุคคลด้วย ผู้พิพากษาคดีอาญาจึงต้องมีความรู้ในเรื่องของโทษ และวิธีการบังคับโทษจำคุกในกิจกรรมต่างๆ ที่เรือนจำจะดำเนินการกับผู้ต้องคำพิพากษา โปรแกรมการพัฒนาพฤตินิสัยแต่ละลักษณะ ระยะเวลาแต่ละโครงการ ตลอดจนทั้งสัมฤทธิ์ผลที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่ต้องโทษคนนั้นๆ การทราบรายละเอียดของเรือนจำรูปแบบการดำรงชีวิตในเรือนจำ ความจุของเรือนจำ ประเภทของเรือนจำ อย่างละเอียด เพื่อให้ศาลจะได้ทราบถึงระยะเวลาและความเหมาะสมในการกำหนดอัตราโทษ และมาตรการบังคับต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคล นอกจากนั้น ศาลยังมีบทบาทในการพิจารณาคำร้องขอต่างๆ การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ และการอภัยโทษ ในเยอรมนีศาลจึงมิได้ทำหน้าที่พิพากษาแล้วหมดหน้าที่ แต่ยังมีส่วนสำคัญในการเข้าไปกำหนดสาระสำคัญในการบังคับโทษจำคุก ติดตามผลการบังคับโทษเป็นรายบุคคล จนเสร็จสิ้นกระบวนการตามระยะเวลาของคำพิพากษา ซึ่งนับว่าเป็นการทำหน้าที่ที่สำคัญต่อสังคมในการรับผิดชอบการแก้ไขฟื้นฟูปรับพฤตินิสัยของผู้กระทำความผิด อันมีผลกระทบต่อสังคมในอนาคตด้วย โดยเป้าหมายหลักคือให้ผู้กระทำความผิดสามารถมีชีวิตใหม่ภายหลังการพ้นโทษได้โดยปราศจากการกระทำความผิด

* Received 16 June 2022; Revised 08 August 2022; Accepted 21 August 2022

เคารพกฎหมาย และมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกในเยอรมนีจึงเป็นบทบาทที่สำคัญและคุ้มครองสังคมเยอรมนีได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก

คำสำคัญ: ศาล, การบังคับโทษ, โทษจำคุก

Abstract

Criminal Justice in the Federal Republic of Germany. There is a work process. system and have effective cooperation. Especially in the process of imprisonment, the court will play a big role in issuing the judgment. The verdict has identified the essence in the enforcement of the punishment. Appropriate for those who are subjected to individual penalties as well Criminal judges must have knowledge of the punishment. And methods of enforcing imprisonment in various activities. The prison will conduct a convict program, developing individual behavioral traits. Duration of each project Throughout the achievement that will happen to the person. To blame that person knowing the details of the prison The life style of the prison, the capacity of the prison, the type of prison in detail so that the court will know the duration and appropriateness of the prison penalty rate and various compulsory measures. In addition, the court has a role to play in the consideration of requests. Parole Reduction of the days of conviction and pardons. In Germany, courts do not serve the judgment and are out of office. But also plays and important role in defining the essence in imprisonment. Follow up on individual enforcement results. Until the completion of the process according to the time of the judgment, which is considered an important duty for society to be responsible for correcting, rehabilitating and adjusting the behavior of offenders that affect society in the future as well. The main goal is allow the offender to have a new life. After being acquitted without committing crimes, respecting the law and having a true social responsibility, the role of the courts in enforcing prison sentences in Germany is an important and protective role for German society efficiently.

Keywords: Court, Enforcing Prison Sentences, Imprisonment

บทนำ

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้กฎหมายในระบบ Civil Law ที่เป็นต้นแบบที่หลากหลาย ประเทศลอกเรียนแบบมาใช้ มีแนวคิดทฤษฎีและหลักการต่างๆ ที่เป็นแนวทาง ซึ่งในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีกระบวนการบังคับโทษอย่างเป็นระบบและมีความชัดเจน โดยโทษต่างๆ ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนถึงกระบวนการบังคับโทษ การให้สิทธิการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษ และอำนาจของศาลเมื่อพิจารณาถึงข้อพิพาท ได้แย่งการบังคับโทษ โดยจะมีการจัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษขึ้น คำพิพากษาของศาลที่ลงโทษจำคุกนั้นจะมีอิทธิพลต่อการบังคับโทษและการบริหารงานเรือนจำมาก ศาลจะใช้นโยบายการเลี้ยงโทษจำคุกโดยแปลงโทษจำคุกเป็นโทษชนิดอื่น เช่น พิพากษาให้ลงโทษ การลงโทษ โดยใช้โทษชนิดอื่นที่ใช่มาก คือโทษปรับ ข้อเท็จจริงที่ได้ปรากฏในการที่ศาลนั้นพิพากษาลงโทษ กฎหมายที่เกี่ยวข้องเรือนจำนั้น ได้แก่มกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษเสรีภาพ ค.ศ. 1976 เพิ่มเติมล่าสุด ค.ศ. 2001 (Execution of Prison Sentences) ซึ่งมีเนื้อหาหลักๆ คือ การใช้กฎหมายเรือนจำ (Application) กฎหมายนี้ได้วางหลักเกณฑ์การรับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งได้กล่าวถึงหลักพื้นฐาน เช่น ที่พักอาศัย อาหาร การเยี่ยม การติดต่อ การลา การทำงาน การฝึกวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง การปฏิบัติกิจทางศาสนา การบริหารด้านการรักษาพยาบาลและการให้ความช่วยเหลือด้านสังคมตลอดจนมาตรการแก้ไข พันฟูกระทำผิด โดยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นไปตามหลักผู้ต้องขังเป็น “ประธานของการบังคับโทษ” มีหลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษจำคุก ที่มุ่งเน้นผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางความสำเร็จในการพัฒนาความเปลี่ยนแปลงของเขาในทุกมิติ (ธานี วรภัทร์, 2558) คือ กำหนดภารกิจของการบังคับโทษจำคุกไว้ 5 ประการคือ

1. ผู้ต้องโทษสามารถที่จะดำรงชีวิตภายนอกเรือนจำได้
2. คุ้มครองต่อการกระทำผิดในอนาคต
3. ผู้ต้องโทษดำรงชีวิตไปตามปกติให้มากที่สุด
4. ผลร้ายทั้งหลายที่เกิดจากการสูญเสียเสรีภาพต่อตัวผู้ต้องโทษ
5. ช่วยผู้ต้องโทษให้กลับมาใช้ชีวิตอย่างอิสระ

อีกทั้งการบังคับโทษจะต้องมีกระบวนการ “สร้างความร่วมมือในการบังคับโทษกับผู้ต้องขังให้เกิดขึ้น”(ธานี วรภัทร์, 2560) บทบาทของศาลมีส่วนสำคัญในการกำหนดอัตราโทษจำคุกที่ต้องคำนึงถึงภารกิจของการบังคับโทษจำคุกไว้ 5 ประการดังได้กล่าวมาแล้วและยังประกันสิทธิเสรีภาพของการบังคับโทษที่ดีด้วยของกระบวนการบังคับโทษและสังคมภายหลังการปล่อยตัวผู้ต้องโทษแล้ว

การบังคับโทษจำคุก

ผู้ต้องขังจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการบำบัดและเพื่อให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาโดยหลักการพื้นฐานของวัตถุประสงค์ในการควบคุมเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องขังกลับมากระทำความผิดเดียวกันซ้ำอีกได้ และเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดที่อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นอันอาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อความปลอดภัยเป็นทางเลือกที่ศาลสามารถมีคำสั่งใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อภารกิจหลักในการคุ้มครองสังคมและป้องกันการกระทำความผิดของกฎหมายอาญาสถานะของผู้ต้องขังในเรือนจำจะมีส่วนร่วมในโครงการแก้ไขฟื้นฟูตนเอง โดยจะได้รับการส่งเสริมให้กระทำด้วยความสมัครใจ ในการบังคับโทษจำคุกจะมีแผนบังคับโทษเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามกฎหมาย คือ การทำแผนบังคับโทษรายบุคคล ซึ่งแผนดังกล่าวจะนำไปสู่การแก้ไขทัศนคติและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง และเป็นไปตามหลักการแก้ไขผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล (ธานี วรภัทร์, 2555) จะสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของการถูกบังคับโทษจำคุกต้องการและการลงโทษตามนโยบายการบริหารจัดการคดีอาญา มีหลายการบังคับโทษภายใต้หลักทั่วไปของกฎหมายอาญา โดยจะเน้นที่การใช้โทษปรับ ซึ่งเป็นการลงโทษตามกฎหมาย ให้โอกาสบุคคลที่จะแก้ไขพฤติกรรมเสียให้กลับเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมโดยการเลือกใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการป้องกันมาบังคับใช้แทนมาตรการลงโทษทางอาญาได้แก่ การรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ การเข้าสู่กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมมนุษย์ เป็นต้น หากความผิดนั้นลงโทษรอการลงโทษและหรือให้ผู้ต้องโทษจำคุกนั้นเข้ากระบวนการระบบการคุมประพฤติได้ ระยะเวลาการคุมประพฤติจะมีเงื่อนไขต่างๆ โดยศาลระบุในคำพิพากษาของผู้ต้องโทษแต่ละคน บุคคลที่ต้องคำพิพากษาจะต้องพิสูจน์จนให้ศาลเห็นว่าจะไม่กระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคต มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกนั้น ทำให้บุคคลนั้นไม่ต้องรับโทษจำคุก มีอาชีพอยู่กับครอบครัวและสังคมต่อไปได้ แต่ถ้าผู้ต้องโทษจำคุกนั้นได้กระทำ

ความผิดซ้ำอีก หรือกระทำความผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในระหว่างคุมประพฤติจะถูกศาลเพิกถอนการพักการลงโทษจำคุกและบุคคลนั้นจะต้องถูกนำตัวไปจำคุกต่อไป สถิติจำนวนคดีที่ศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุก และจำนวนผู้ที่ต้องโทษจำคุกจริงมีจำนวนหนึ่ง แต่มีผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกเป็นจำนวนค่อนข้างมาก (อภิชาติ ดำรงสันติสุข, 2556)

การจำคุกที่มีกำหนดโทษสูงความผิดร้ายแรงระยะเวลานาน การจะพักการลงโทษจำคุกได้จะต้องมีการพิจารณามาก ถ้าศาลพิพากษาลงโทษจำคุกต่ำกว่า 6 เดือน ปกติศาลสั่งพักการลงโทษจำคุกไว้ได้ทันที (สั่งรอการลงโทษ) เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวผู้กระทำความผิดไว้เพื่อป้องกันเหตุอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ถ้าโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 1 ปี ศาลจะใช้วิธีการเดียวกัน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความปลอดภัย ศาลอาจจะสั่งควบคุมบุคคลนั้นไว้ก็ได้ การจำคุก 1-2 ปี การพักการลงโทษก็อาจทำได้ โดยจะต้องพิจารณาจากสภาพข้อหาและฐานความผิดตลอดทั้งพฤติการณ์ ความหนักเบา รวมทั้งเหตุผลอื่นๆ ด้วย ในการคุมประพฤติ เป็นมาตรการที่ได้นำมาใช้กับผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะไม่ให้ผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกไปกระทำความผิดซ้ำอีก ส่วนการลงโทษจำคุกนั้น ถ้าได้กำหนดโทษตามคำพิพากษาจะไม่สามารถใช้วิธีการพักการลงโทษและการคุมประพฤติได้ หรือถูกเพิกถอน ได้แก่ ไปกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้นั้นจะต้องถูกนำเข้าไปสู่การจองจำในเรือนจำหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งกลับมารับโทษจำคุกหลักการทั่วไปในการลงโทษจำคุก ผู้ต้องขังคนใดจะต้องโทษจำคุกมาแล้ว 2 ใน 3 ส่วน เวลาที่เหลืออาจจะได้รับการพักการลงโทษ และมีการคุมประพฤติแทนได้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ต้องโทษผู้นั้นมีการพัฒนาการปรับพฤติกรรมนิสัยที่ดีขึ้นอยู่ในระดับที่จะสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ การปล่อยตัวผู้นั้นจะเป็นประโยชน์ในเรื่องความปลอดภัยของสังคมด้วยในบางกรณีที่มีเหตุอันควรอภัย ผู้ต้องโทษจำคุกมาแล้ว 50 เปอร์เซ็นต์ของกำหนดโทษ ก็สามารถพักการลงโทษได้ซึ่งได้พิจารณาจากพฤติการณ์แล้ว ไม่ต้องเก็บผู้นั้นไว้ในเรือนจำอีก มีเหตุอันสมควรและเหมาะสมที่ควรจะปล่อยให้ได้รับอิสรภาพนอกจากนี้ยังมีกระบวนการอื่นที่สามารถนำมาใช้เพื่อฟื้นฟูและป้องกันสังคมนำมาใช้กับผู้ต้องโทษ ได้แก่ การเอาตัวผู้ต้องโทษที่มีอาการโรคจิตไปไว้ในโรงพยาบาลโรคจิตหรือสถานที่พักฟื้น สถานกักขังพิเศษ เป็นต้น ซึ่งในปี ค.ศ. 2003 จำนวนคดีทั้งหมด 634,735 คดี คดีที่ศาลพิพากษาตามกฎหมายอาญาโทษที่ใช้มากเป็นโทษปรับร้อยละ 80 จำนวน 507,086 คน ที่เหลือเป็นโทษที่ศาลพิพากษาจำคุก (อภิชาติ ดำรงสันติสุข, 2556)

จำนวน 2 ใน 3 ส่วน จากจำนวน 127,649 ที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกได้รับการพักการลงโทษและคุมประพฤติ โดยในส่วนนี้ร้อยละ 13.9 เท่ากับ 88,166 คน พินาศาลลงโทษ

คุมประพฤติพักการลงโทษก่อน ส่วนร้อยละ 6.2 จำนวน 39,483 คนพิพากษาลงโทษจำคุกโดยไม่ต้องพักการลงโทษ กรณีผู้กระทำความผิดนั้นเป็นผู้เยาว์ตามกฎหมายจะแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ เด็กอายุ 14-17 ปี และเยาวชน อายุ 18-20 ปี กฎหมายอาญาได้กำหนดมาตรการลงโทษผู้เยาว์ไว้ ประการแรก ได้แก่ การให้การศึกษา และการกระทำเชิงคุณธรรม ประการที่สอง ได้แก่ การจำคุกผู้เยาว์แต่มีเงื่อนไขของการพักการลงโทษและคุมประพฤติ โดยจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปรับปรุงพฤตินิสัยของผู้เยาว์เสียมากกว่าที่จะพิจารณาในเชิงลงโทษ และการดำเนินอาญาที่ผู้เยาว์กระทำความผิดจะต้องใช้กระบวนการพิจารณาคดีอาญาสำหรับเยาวชนการให้การศึกษาแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้เยาว์ เช่น การสั่งให้ผู้เยาว์นั้นต้องเข้ารับการอบรมบางหลักสูตร หรือเข้าร่วมกิจกรรมการสังคมในชุมชนที่อาศัยอยู่ ส่วนการกระทำเชิงคุณธรรมนั้น ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขความประพฤติ การขอขมาผู้เสียหาย การปรับ หรือทำงานชดใช้ เป็นต้นส่วนมาตรการในการจำคุกผู้เยาว์นั้น จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้พิจารณาแล้วพบว่า การกระทำของผู้เยาว์นั้นเป็นความผิดร้ายแรง ตามปกติศาลมักได้พิพากษาลงโทษจำคุกผู้เยาว์แต่ให้ใช้มาตรการอย่างอื่นแทน เว้นแต่การกระทำของผู้เยาว์นั้นเป็นความผิดรุนแรงจริงๆ

การคุมประพฤติ ในการคุมประพฤติจะนำมาใช้เมื่อมีกระบวนการรอการลงโทษ หรือพักการลงโทษหลังจากที่ได้จำคุกไปแล้ว หรือเมื่อมีการเปลี่ยนรูปแบบการลงโทษ สามารถควบคุมตัวผู้กระทำความผิดนอกเขตเรือนจำได้ อาจควบคุมที่สถานพยาบาล สถาบันต่างๆ หรืออาจเป็นที่อยู่อาศัยนั่นเอง ภายใต้เงื่อนไขแห่งการคุมประพฤติ และผู้กระทำความผิดจะถูกควบคุมความประพฤติโดยเจ้าพนักงานคุมประพฤติการคุมประพฤตินั้นใช้กับผู้ใหญ่รวมทั้งเด็กและเยาวชนด้วย กระบวนการคุมประพฤตินั้นจะสิ้นสุดก็ต่อเมื่อระยะเวลาการคุมประพฤติครบถ้วนตามเวลาที่กำหนดไว้ หรืออาจสิ้นสุดลงเมื่อผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนเงื่อนไขแห่งการคุมประพฤติ และต้องถูกนำมาลงโทษจำคุกอีกครั้ง

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้คำนึงถึงผลเสียของการลงโทษจำคุกที่มีระยะเวลาสั้นอย่างมาก เพราะถูกตีตราว่าเคยผ่านการติดคุกมาแล้ว ประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน มาตรา 38 จึงได้บัญญัติว่าโทษจำคุกนั้นต้องจำคุกอย่างน้อยหนึ่งเดือน และในวรรคสองกำหนดโทษจำคุกสูงสุดไว้เพียง 15 ปีกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ปรากฏโทษจำคุกเสริมภาพ ค.ศ.1976 เพิ่มเติม ค.ศ.2001 ถึงปัจจุบัน (คณิต ณ นคร, 2547)

การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษตามกฎหมาย

กฎหมายบังคับโทษในทางอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการกำหนดมาตรการหรือระบบการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษไว้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่พึงมีตามกฎหมาย เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ซึ่งผู้ต้องโทษมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ได้แก่

1. การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษตามกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในเรื่องสิทธิในการเข้าถึงศาล ซึ่งได้บัญญัติอยู่ในมาตรา 19 วรรค 4 (รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 19 วรรคสี่) คือในกรณีที่ได้ถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นการบังคับโทษสามารถใช้สิทธิร้องขอต่อศาลได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

1.1 การขออุทธรณ์คำสั่งในการบังคับโทษตามมาตรา 462 และมาตรา 462 a แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.2 คำฟ้องต่อศาล ตามมาตรา 109 กฎหมายบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การแบ่งแยกการใช้สิทธิทางศาล จำแนกตามประเภทของกระบวนการบังคับโทษคือ การร้องขออุทธรณ์คำสั่งศาลในเรื่องการบังคับโทษที่ยื่นต่อศาลกรณีแรกในกรณีกระบวนการบังคับโทษ ว่ามีอำนาจในการบังคับโทษนั้นหรือไม่ เช่น การที่ผู้ต้องโทษได้โต้เถียงว่าจะบังคับโทษแก่ตนไม่ได้ เพราะส่วนประกอบในการบังคับโทษนั้นยังไม่ครบถ้วนรวมถึงการแย้งคำสั่งลดวันต้องโทษหรือคำสั่งให้ยกเลิกการลงอาญา ซึ่งการทำเป็นคำฟ้องต่อศาลในกรณีที่สองจะนำมาใช้แก่กรณีที่มิใช่ข้อพิพาทอันเกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการในการบังคับโทษ ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำวินิจฉัยตามผู้ต้องโทษได้ใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าว คำวินิจฉัยนั้นย่อมเป็นอันยุติลง ผู้ต้องโทษจะไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาคำวินิจฉัยต่อไปได้แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องโทษยังมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยว่ากระบวนการบังคับโทษดังกล่าวนั้นเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้หรือไม่ (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี, มาตรา 93 วรรคหนึ่ง 4a และกฎหมายวิธีพิจารณาความรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ มาตรา 90 เป็นต้นไป) ทั้งนี้ ผู้ต้องโทษจะต้องใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ก็ต่อเมื่อผู้ต้องโทษนั้นได้ดำเนินการใช้สิทธิเรียกร้องต่อศาลยุติธรรมในขั้นตอนแรกแล้วเท่านั้น (มาตรา 90 วรรคสอง) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีผู้ต้องโทษแค่ไม่กี่คนที่ได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญและศาลนั้นได้ตัดสินให้เป็นตามคำร้องของผู้ต้องโทษ ซึ่งคำวินิจฉัยชี้ขาดจากศาลรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความรัฐธรรมนูญนั้นยังคงมีอำนาจต่อการบังคับโทษไม่ว่าในทางปฏิบัติหรือตามกฎหมาย

โดยการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกระบวนการสุดท้ายที่ผู้ต้องโทษสามารถใช้สิทธิเรียกร้องต่อศาลภายในประเทศของตนได้ หากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญยังไม่เป็นที่พอใจ ผู้ต้องโทษจะยื่นต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป โดยร้องว่าตนนั้นได้ถูกละเมิดสิทธิอันเป็นไปตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิอื่นๆ ที่ได้บัญญัติอยู่ในอนุสัญญาอันได้รับการยอมรับและรับรองจากประเทศสมาชิก (อนุสัญญายุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน มาตรา 34 และมาตรา 35) โดยขั้นตอนของการยื่นคำร้องจะเป็นไปอย่างเคร่งครัด คือ เมื่อผู้ต้องโทษได้ยื่นคำร้องเข้ามายังศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปแล้ว โดยขั้นตอนแรกต้องตรวจสอบว่าผู้ต้องโทษนั้นใช้สิทธิเรียกร้องตามสิทธิของตนที่มีอยู่ภายในประเทศทั้งหมดทุกกระบวนการแล้วหรือไม่ (รติบดี รัชตะเมธากุล, 2556) อย่างไรก็ตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ย่อมมีผลผูกพันต่อประเทศที่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาดังกล่าวโดยประเทศภาคีสมาชิกมีหน้าที่ในการที่จะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว (อนุสัญญายุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน มาตรา 46)

2. ผู้ต้องโทษร้องทุกข์ตามกฎหมายบังคับโทษทางอาญา มาตรา 108 โดยใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรการบังคับโทษนอกจากศาลแล้วยังมีช่องทางอื่นในการที่จะโต้แย้งกระบวนการบังคับโทษของหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการบังคับโทษทางอาญาโดยช่องทางการใช้สิทธิเรียกร้องหรือการโต้แย้งดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงการเรียกร้องเพื่อให้มีคำวินิจฉัยว่ามาตรการที่ได้แย้งหรือตกเป็นข้อพิพาทนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่ยังสามารถใช้สิทธิเรียกร้องหรือโต้แย้งไปเพื่อให้เกิดการตรวจสอบความเหมาะสมของการดำเนินงานต่างๆ ภายในหน่วยงานนั้นๆ ทั้งนี้ การตรวจสอบโดยวิธีการนี้จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้ต้องโทษสามารถทำให้หน่วยงานที่ตนได้ยื่นคำร้องขอให้มีการตรวจสอบไปนั้นเชื่อได้ว่าคำร้องของตนชอบด้วยกฎหมายและมีความสมเหตุสมผลกัน (กฎหมายบังคับโทษมาตรา 108)หากพิจารณาในทางปฏิบัติแล้ว วิธีการที่ถือว่ามีความสำคัญมากที่สุด คือการที่ผู้ต้องขังได้เข้าร้องทุกข์ตามมาตรา 108 การร้องทุกข์ตามวิธีการดังกล่าวผู้ต้องโทษสามารถจะกระทำโดยอาจจะแสดงความคิดเห็น คำวิจารณ์ รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นการกระทบสิทธิของตนจากมาตรการบังคับโทษจำคุก ต่อผู้บังคับบัญชาเรือนจำได้ โดยการเข้าร้องทุกข์เช่นนี้อาจกระทำด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือก็ได้ อย่างไรก็ตาม ไม่ได้ให้สิทธิผู้ต้องโทษในการที่จะเข้าร้องทุกข์ในเวลาใดก็ได้ แต่ผู้ต้องโทษสามารถที่จะเข้าร้องทุกข์ได้ในช่วงเวลาที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น โดยเป็นไปตามมาตรา 108 วรรคสอง แต่กำหนดช่วงเวลาดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่าอาทิตย์ละ 1 ครั้ง โดยกระทำในช่วงเวลาที่เหมาะสม และภายหลังจากที่ผู้ต้องโทษได้เข้าร้องทุกข์ดังกล่าวแล้วผู้

ต้องโทษย่อมมีสิทธิได้รับการตอบกลับคำร้องทุกข์ของตนที่ได้เสนอเข้าไป แต่การตอบกลับเช่นนี้จะไม่ใช่เป็นไปตามลักษณะของคำวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และผลภายหลังจากที่ได้รับการตอบกลับของผู้ต้องโทษนั้นได้หมดสิ้นไปสำหรับการใช้สิทธิของผู้ต้องโทษในเรื่องเดิมซ้ำอีก และผู้ต้องโทษจะใช้สิทธิเข้าร้องทุกข์อันจะเป็นการขัดกับหลักการของมาตรา 108 วรรคหนึ่ง (2) ไม่ได้

การร้องทุกข์ตามวิธีการดังกล่าวถือเป็นการอุทธรณ์โต้แย้งการบังคับโทษรูปแบบหนึ่งที่ผู้ต้องโทษนิยมนำมาใช้กันมากและได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากผู้ต้องโทษมีโอกาสนประสบความสำเร็จหรือได้รับการตอบกลับคำร้องทุกข์ที่ผู้ต้องโทษพอใจส่วนการร้องทุกข์ที่ผู้ต้องโทษเข้าร้องทุกข์ด้วยวาจา นับเป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์ทั้งกับผู้ต้องโทษและเจ้าพนักงานผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ด้วย เนื่องจากการร้องทุกข์วิธีการนี้เป็นการประหยัดเวลา และยังมีโอกาสในการประสบความสำเร็จสูงกว่าการเข้าร้องทุกข์โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร

นอกจากบทบัญญัติ มาตรา 108 วรรคสอง จะกำหนดให้ผู้ต้องโทษมีสิทธิในการเข้าร้องทุกข์ต่อผู้บังคับการเรือนจำดังที่ได้กล่าวไว้ บทบัญญัตินี้ยังได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษมีสิทธิเข้าชี้แจงแสดงความเห็นเป็นกรณีพิเศษต่อหน่วยงานที่ได้กำกับดูแลเรือนจำ (หน่วยราชการสังกัดกระทรวงยุติธรรม) ในกรณีที่มีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าว เข้าทำการตรวจเยี่ยมเรือนจำที่ผู้ต้องโทษได้ถูกควบคุมอยู่ด้วยการร้องทุกข์หรือเข้าชี้แจงแสดงความเห็นเป็นกรณีพิเศษ ตามมาตรา 108 นี้ เมื่อผู้ต้องโทษได้รับการตอบกลับมาแล้ว หากไม่เป็นที่พอใจผู้ต้องโทษก็จะมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำร้องทุกข์ของตนไปยังหน่วยงานที่ได้กำกับดูแลเรือนจำ และยังมีสิทธิที่จะร้องเรียนไปยังองค์กรอื่นๆ ได้อีกด้วย ตามคำพิพากษาศาลสูงเมืองแฟรงเฟิร์ต VolIzD 1987/4/5 13

3. การร้องเรียนตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามมาตรา 17 และในรัฐธรรมนูญแห่งรัฐบาวาเรีย มาตรา 115 กำหนดถึงการร้องเรียนไว้โดยใช้คำว่า “Petitionarecht” หมายถึงการร้องขอ หรือการร้องทุกข์ไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รวมถึงการร้องเรียนไปยังผู้แทนราษฎร ซึ่งรัฐสภานั้นจะไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดแต่การร้องเรียนไปยังองค์กรผู้แทนราษฎรนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเนื่องจากจะทำให้เรื่องที่ร้องเรียนเข้ามานั้นได้รับการพิจารณาและมีการโต้แย้งกันเกิดขึ้น โดยรัฐสภาจะจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนและพัฒนากระบวนการบังคับโทษ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่ากระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดข้อโต้แย้งของศาลที่ผู้ต้องโทษนั้นได้ทำการยื่นคำร้องโต้แย้งเข้ามา โดยจะมีการวินิจฉัยของ Dippenback กล่าวไว้ว่าอัตราการประสบความสำเร็จของการ

ร้องเรียนไปยังองค์กรราชากรนี้ ถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอันดับสองรองจากการเข้าร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ (Bernd-Dieter Meier, 2009)

4. การร้องทุกข์ต่อหน่วยงานที่ได้กำกับดูแล หรือการโต้แย้งกระบวนการบังคับโทษโดยวิธีการเข้าร้องทุกข์ต่อหน่วยงานที่กำกับดูแลเรือนจำ เป็นกระบวนการที่ไม่มีระเบียบแบบแผนเคร่งครัด เพียงมีจุดประสงค์หลักให้หน่วยงานที่กำกับดูแลนั้นทำการตรวจสอบ และตักเตือนหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลในเรื่องที่ถูกร้องเรียนเข้ามา จึงอาจกล่าวได้ว่าวิธีการเข้าร้องทุกข์ต่อหน่วยงานที่กำกับดูแลนี้มีวัตถุประสงค์โดยอ้อมให้หน่วยงานกำกับดูแลนั้นเข้าไปทำการตรวจสอบ หรือเปลี่ยนแปลงมาตรการต่างๆ ที่ออกโดยหน่วยงานกำกับดูแลนั้น (การร้องทุกข์เชิงเนื้อหา) วิธีการนี้แม้หน่วยงานที่กำกับดูแลจะมีอำนาจในการตรวจสอบความชอบธรรมของการกระทำของหน่วยงานในสังกัดทั้งในด้านกฎหมายและความเหมาะสมต่างๆ แต่ก็ยังไม่เป็นที่ประสบความสำเร็จมากนัก

5. การยื่นคำร้องขอภัยโทษซึ่งเป็นกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษจากการบังคับโทษด้วยวิธีการที่ค่อนข้างพิเศษ โดยมีความเห็นทางวิชาการส่วนมากได้กล่าวไว้ว่าคำตัดสินให้อภัยโทษนั้น ผู้ต้องขังนั้นไม่มีสิทธิที่จะโต้แย้งโดยนำไปฟ้องร้องต่อศาลหรือนำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการได้ อย่างไรก็ตาม ในสหพันธ์สาธารณรัฐหรือในรัฐต่างๆ ได้มีการออกกฎหมายที่เป็นการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการยื่นคำร้องขอภัยโทษ และการตัดสินให้อภัยโทษไว้ แม้ว่าการอภัยโทษจะมีปรากฏอยู่ไม่มากนักแต่การตัดสินให้อภัยโทษนั้นย่อมส่งผลต่อสภาพของผู้ต้องขังอย่างมีนัยสำคัญมากกว่าการใช้สิทธิเรียกร้องหรือโต้แย้งกระบวนการบังคับโทษโดยวิธีการอื่นๆ (เช่น การสละการลงโทษ การตัดสินให้รอการลงโทษที่เหลือ การพักการลงโทษ หรือการอนุญาตให้ลากลับบ้าน)

6. กระบวนการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังโดยอ้อม โดยนอกจากที่ได้กล่าวมานั้นในเรื่องของกระบวนการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษ ยังควรกล่าวถึงกฎหมายบางมาตราที่ให้สิทธิบางประการแก่ผู้ต้องโทษในการเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลในการตัดสินใจของเจ้าพนักงานเรือนจำในลักษณะต่างๆ โดยการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังโทษกล่าวนี้นี้เป็นการให้ผู้ต้องขังนั้นได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของตนถึงสถานการณ์ต่างๆ ในเรือนจำ อันถือเป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษโดยอ้อม อย่างหนึ่ง การให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษโดยอ้อม ได้แก่ การให้สิทธิผู้ต้องโทษที่จะแสดงความคิดเห็นและได้รับแจ้งเกี่ยวกับแผนการควบคุมดูแลผู้ต้องขังในระหว่างที่ถูกกักขัง (มาตรา 6) การให้สิทธิผู้ต้องขังในการแสดงความคิดเห็นของตน

หรือคำแนะนำหรือการว่ากล่าวตักเตือน โดยจะเสนอไปยังสมาชิกคณะกรรมการที่ได้กำกับดูแลเรือนจำ (มาตรา 164) และรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 17

7. การเข้าแจ้งความดำเนินคดีแก่เจ้าพนักงานเรือนจำ ซึ่งนจากการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังโดยวิธีการต่างๆ แล้ว กฎหมายยังให้ผู้ต้องโทษนั้นได้มีโอกาสเข้าแจ้งความดำเนินคดีอาญากับเจ้าพนักงานเรือนจำในกรณีที่มีการกระทำที่เข้าข่ายองค์ประกอบความผิดอาญาเกิดขึ้น โดยให้พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษอีกประการหนึ่งเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติการเข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดีอาญากับเจ้าพนักงานเรือนจำนั้นมีน้อย และหากมีการเข้าแจ้งความดำเนินคดีอาญากับเจ้าพนักงานเรือนจำ คดีส่วนมากก็จะยุติลงโดยมีความเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นไม่มีการกระทำที่เข้าข่ายองค์ประกอบความผิดอาญา หรือเป็นกรณีที่ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานในการฟ้องร้องได้เพียงพอ (Laubenthal, K., 2008)

เมื่อได้พิจารณาเบื้องต้น นับได้ว่าการใช้สิทธิของผู้ต้องขังนั้นไม่ได้เป็นไปอย่างฟุ่มเฟือย แต่กลับพบว่าผู้ต้องโทษส่วนมากจะยอมรับในมาตรการบังคับโทษของเรือนจำได้ และแม้ว่าจะมีกฎหมายให้สิทธิผู้ต้องโทษในการที่จะได้รับคำปรึกษาทางกฎหมาย มีการออกกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังในการได้รับคำปรึกษาทางกฎหมาย ลงวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ.1980 โดยผู้ต้องโทษไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอันเป็นการช่วยเหลือผู้ต้องโทษที่ต้องการคำปรึกษาทางกฎหมาย แต่ก็ไม่ปรากฏว่าจำนวนผู้ต้องโทษที่ต้องการขอคำปรึกษาทางกฎหมายมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอาจจะสรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษไม่อาจจะสะท้อนให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิของผู้ต้องโทษได้ แต่เป็นไปได้ว่า การที่ผู้ต้องโทษนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาเจ้าพนักงานเรือนจำมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร้องทุกข์หรือการใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองวิธีอื่นๆ เนื่องจากผู้ต้องโทษเกรงว่าจะได้รับการปฏิบัติจากเจ้าพนักงานเรือนจำด้วยกระบวนการที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งการปฏิบัติของเจ้าพนักงานเรือนจำนั้นก็ยังคงถือว่าชอบด้วยกฎหมาย

บทบาทของศาลบังคับโทษตามคำพิพากษา

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการจัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษอาญาขึ้นในศาลยุติธรรม อันมีที่มาเนื่องจากมีการเรียกร้องในอดีตซึ่งเป็นข้อเรียกร้องที่ได้อ้างเหตุผลด้านนโยบายอาชญากรรมโดยจะมีการเรียกร้องไปยังรัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ออกกฎหมาย จนในที่สุดฝ่ายนิติบัญญัติได้เห็นสมควรตามข้อเรียกร้อง จึงมีก่จัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษทาง

อาญาขึ้นในศาลยุติธรรม โดยหลักเกณฑ์การจัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษอาญา ได้ถูกรวบรวม และได้กำหนดไว้ครั้งแรกในกฎหมายปฏิรูปประมวลกฎหมายอาญาสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี ฉบับที่ 2 ซึ่งกำหนดให้ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการบังคับโทษทางอาญา กล่าวโดยเฉพาะคือ ข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับโทษทางอาญาที่พิพาทกันว่า มีอำนาจดำเนินการบังคับโทษทางอาญารายใดได้หรือไม่ ให้อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม (รติบดี รัชตะเมธากุล, 2556)

ในภายหลังต่อมาจึงได้มีการกำหนดรายละเอียดที่เพิ่มเติมเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนการจัดระเบียบองค์กร ไว้ในกฎหมายประกอบประมวลกฎหมาย ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีการขยายขอบเขตอำนาจของของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม ให้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบข้อพิพาทที่เกี่ยวกับวิธีการบังคับโทษทางอาญาเพิ่มเติม ในปัจจุบันได้มีการบัญญัติถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมในเนื้อหาไว้เพิ่มเติม โดยถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลยุติธรรมซึ่งมีการอ้างให้นำมาตรา 426a และมาตรา 437 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา 109 แห่งกฎหมายบังคับโทษทางอาญามาบังคับใช้ด้วย ซึ่งในปัจจุบันแผนกคดีบังคับโทษในศาลยุติธรรมนั้นได้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการตัดสินข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการบังคับโทษทางอาญาวัตถุประสงค์แต่เดิมที่มีการก่อตั้งแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมนั้นคือฝ่ายนิติบัญญัติที่ต้องการให้มีแผนกชำนาญการพิเศษที่มีความรู้เฉพาะด้านอาชญาวิทยาและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบังคับโทษมาตัดสินความ และนอกจากนี้ยังมีความมุ่งหมายที่จะให้ศาลนั้นสามารถทำการพิจารณาและรับฟังความคิดเห็นนอกสถานที่โดยเฉพาะในเรื่องจำได้ ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องขังที่ร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากมาตรการต่างๆ ใน เรือนจำ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติคำพิพากษาของศาลในคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับโทษอาญายังมีอัตราส่วนที่ค่อนข้างน้อย

1. อำนาจและเขตอำนาจของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม ซึ่งมีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 426a และ มาตรา 463 ซึ่งจะเป็นการใช้อำนาจเกี่ยวกับข้อพิพาท ในกรณีดังต่อไปนี้

1.1 รอลงอาญาโทษที่เหลือ และตามคำพิพากษาในภายหลัง

1.2 คำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมในกรณีที่มีการรอลงอาญา การตัดเดือน และคาดโทษเมื่อมีการบังคับโทษจำคุกแล้ว

1.3 คำสั่งเปลี่ยนแปลงวิธีการ ขั้นตอน หรือลำดับการบังคับโทษในภายหลัง

1.4 คำพิพากษาที่เกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องขังไปไว้ที่สถานควบคุมความประพฤติหรือ สถานบำบัดทางจิต รวมถึงคำสั่งที่อาจจะเพิ่มเติมในภายหลัง ให้นำข้อ (1) และข้อ (2) มาบังคับใช้โดยอนุโลม

1.5 มาตรการควบคุมความประพฤติในกรณีที่ศาลนั้นได้มีคำสั่งให้รอลงโทษหรือรอกการลงโทษที่เหลือ

1.6 การบังคับโทษทางอาญาตามคำพิพากษา และการบังคับโทษตามมาตรการปรับปรุงความประพฤติ

1.7 ข้อโต้แย้งอื่นในเนื้อหาการลงโทษ เช่น การเลื่อนการบังคับโทษ การนับระยะเวลาการบังคับโทษ ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการรับคำร้องไว้พิจารณาของศาล เป็นต้น

ส่วนในเขตอำนาจการพิจารณาคดีของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมนั้น จะมีขอบเขตอำนาจในการตัดสินคดีเฉพาะที่อยู่ในเขตอำนาจหรือท้องที่เดียวกับเมืองที่ศาลนั้นตั้งอยู่ ซึ่งจะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม โดยจะมีการวางระเบียบเกี่ยวกับเขตอำนาจและการจัดองค์กรของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมไว้ ซึ่งได้กำหนดให้มีการจัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมไว้ในศาลจังหวัดในทุกๆ เมื่อที่มีเรือนจำตั้งอยู่

2. องค์คณะผู้พิพากษาในแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม โดยจะมีจำนวนองค์คณะผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีในแผนกการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

2.1 องค์คณะเล็กที่ประกอบด้วยผู้พิพากษาเพียงคนเดียว มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการบังคับโทษทางอาญาทั้งด้านการกำหนดโทษ และมาตรการบังคับโทษต่างๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 426a และ มาตรา 463 ภายหลังจากเมื่อมีการบังคับโทษจำคุกหรือยังค้ำมาตรการปรับปรุงความประพฤติตามประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญามาตรา 64 ไปแล้ว

2.2 องค์คณะใหญ่ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 คน โดยจะมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะแต่คดีสำคัญ เช่น การรอลงอาญาโทษที่เหลือของโทษจำคุกตลอดชีวิต การพักการนำตัวผู้ต้องขังนั้นไปกักขังไว้ที่สถานบำบัดทางจิต และการควบคุมตัวนักโทษหลังจากการพ้นโทษแล้วเพื่อป้องกันไม่ให้ไปก่อเหตุร้ายได้อีก

เหตุผลที่มีการจำกัดอำนาจความรับผิดชอบขององค์คณะใหญ่ไว้แต่เฉพาะกรณีสำคัญเป็นผลสืบเนื่องมาจากกฎหมายบรรลัการะหน่วยงานยุติธรรม ลงวันที่ 11 มกราคม ค.ศ.1993 เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะในช่วงเวลานั้นมีการรวมประเทศเยอรมนีตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกัน รัฐจึงต้องจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งมาจัดตั้งระบบศาลยุติธรรมให้กับอดีตเยอรมนีฝั่งตะวันออก (รติบัติ รชตะเมธากุล, 2556) อย่างไรก็ตาม มีข้อสงสัยว่า ขอบเขตอำนาจของแผนกคดีอาญาในศาลยุติธรรมก็ไม่ได้ครอบคลุมข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการบังคับโทษทางอาญาทันทีหมด กล่าวคือ แม้แต่มาตรา 138 วรรค 2 แห่งกฎหมายบังคับโทษทางอาญา จะกำหนดให้กระบวนการบังคับโทษทางอาญานั้นให้หมายรวมถึงการบังคับมาตรการคุมประพฤติด้วย แต่อีกด้านหนึ่ง หากเป็นกรณีของการบังคับโทษในคดีเด็กและเยาวชน หรือ การบังคับมาตรการควบคุมเยาวชนไปไว้ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มาตรา 180 กฎหมายบังคับโทษอาญาได้กำหนดให้กระบวนการฟ้องร้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 23 เว้นแต่ กรณีที่เยาวชนนั้นได้ถูกบังคับให้ต้องโทษในเรือนจำสำหรับบุคคลทั่วไปที่ได้บรรลุนิติภาวะแล้ว กรณีเช่นนี้กฎหมายคดีอาญาของเด็กและเยาวชน มาตรา 92 วรรค 2 ได้กำหนดให้อยู่ในขอบเขตอำนาจของแผนกคดีบังคับโทษอาญาในศาลยุติธรรม นอกจากนี้ การบังคับคดีอาญาของเด็กและเยาวชน รวมถึงการออกมาตรการในการควบคุมเยาวชนไปไว้ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กฎหมายยังแบ่งแยกระหว่างขั้นตอนการบังคับโทษ (ตามกฎหมายคดีอาญาของเด็กและเยาวชน มาตรา 82 ถึงมาตรา 89) และวิธีหรือมาตรการที่ออกระหว่างการบังคับโทษ (ตามกฎหมายคดีอาญาของเด็กและเยาวชน มาตรา 90 ถึงมาตรา 93a) ไว้เป็นการเฉพาะอีกด้วย โดยอำนาจในการออกมาตรการบังคับโทษทางอาญานั้นในคดีเด็กและเยาวชนอื่นนอกเหนือจากการกักขังจะเป็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ส่วนอำนาจในการตัดสินให้กักขังเด็กและเยาวชนนั้น เป็นอำนาจของผู้พิพากษาในศาลอาญาเด็กและเยาวชนที่ตั้งอยู่ในเขตเดียวกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในกรณียื่นคำร้องให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายที่เกี่ยวกับการออกมาตรการดังกล่าวจะต้องยื่นคำร้องไปที่ศาลสูงสุดของรัฐแผนกคดีอาญา (Günther Kaiser, 1974)

จะเห็นได้ว่าบทบาทของศาลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีความใกล้ชิดกับการบังคับโทษจำคุกมาก และศาลเข้ามามีความสำคัญกับกลไกต่างๆ ในการบังคับโทษมากเป็นพิเศษ ที่แตกต่างจากประเทศไทยเป็นอย่างมาก

กระบวนการคัดสรรของการจำคุกตามคำพิพากษาของศาล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความทางอาญาเยอรมนี ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการทางกฎหมายสำหรับการตัดสินคดีบังคับโทษทางอาญาไว้โดยเฉพาะ โดยมีบัญญัติไว้ในมาตรา 449 ถึงมาตรา 463 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 451 จะเป็นการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีว่าเป็นหน้าที่ของศาลยุติธรรม เจ้าหน้าที่ของศาลยุติธรรมคือผู้ที่มีอำนาจของรัฐมาตรา 453 เป็นบทบัญญัติถึงกระบวนการที่เกี่ยวกับงานคุมประพฤติและการเตือน ซึ่งเป็นขั้นตอนภายหลังจากมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว เช่น การเพิกถอนคำสั่ง เป็นต้นมาตรา 454 เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการตัดสินในเรื่องการระงับโทษส่วนที่เหลือทางอาญากับการคุมประพฤติมาตรา 458 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการตีความกฎหมายและการคำนวณอัตราโทษ มาตรา 462 กล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินคดีของศาล มาตรา 462a กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม มาตรา 463 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดรายละเอียดของหลักเกณฑ์ประกอบการตัดสินใจภายหลังจากที่มีความเหมาะสมในทางอาญาศาลยุติธรรมจะมีอำนาจในการตัดสินคดีความทุกประเภท ยกเว้นข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งตามมาตรา 453 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับงานคุมประพฤติอันเป็นขั้นตอนภายหลังจากมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วซึ่งข้อยกเว้นนี้ได้ถูกกำหนดห้ามไว้ในมาตรา 462a อันเป็นบทบัญญัติที่กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรมไว้โดยละเอียด และเป็นหลักการทั่วไปอันเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณากำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรมไว้โดยละเอียด และเป็นหลักการทั่วไปอันเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณากำหนดโทษทางอาญาโดยศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความทางอาญาเยอรมนี มาตรา 449-463

สรุป

ศาลมีบทบาทสำคัญมากในการบังคับโทษจำคุกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อันยังให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำรงชีวิตใหม่ได้โดยปราศจากการกระทำความผิดอีก และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการทำงานร่วมมือกันกับหน่วยงานหลายหน่วยงานในชั้นของการบังคับโทษ โดยคำพิพากษาจะระบุสาระสำคัญใน

การบังคับโทษที่เหมาะสมกับผู้ต้องถูกบังคับโทษเป็นรายบุคคล และวิธีการบังคับโทษจำคุกในกิจกรรมต่างๆ โปรแกรมการพัฒนาพฤตินิสัยแต่ละลักษณะ ระยะเวลาแต่ละโครงการ ตลอดจนสัมฤทธิ์ผลที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่ต้องโทษคนนั้นๆ การทราบรายละเอียดของเรือนจำ รูปแบบการดำรงชีวิตในเรือนจำ ความจุของเรือนจำ ประเภทของเรือนจำ อย่างละเอียด เพื่อที่ศาลจะได้ทราบถึงระยะเวลาและความเหมาะสมในการกำหนดอัตราโทษ และมาตรการบังคับต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ ศาลยังมีบทบาทในการพิจารณาคำร้องขอต่างๆ การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ และการอภัยโทษ ในเยอรมนีศาลจึงมิได้ทำหน้าที่พิพากษาแล้วหมดหน้าที่ แต่ยังมีส่วนสำคัญในการเข้าไปกำหนดสาระสำคัญในการบังคับโทษจำคุก ติดตามผลการบังคับโทษเป็นรายบุคคล จนเสร็จสิ้นกระบวนการตามระยะเวลาของคำพิพากษา ซึ่งนับว่าเป็นการทำหน้าที่ที่สำคัญต่อสังคมในการรับผิดชอบการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำความผิด อันมีผลกระทบต่อสังคมในอนาคตด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากแนวทางการทำงานบังคับโทษจำคุกโดยศาลเข้ามามีบทบาทมากส่งผลให้การบังคับโทษมีผลดีมากขึ้นทั้งในส่วนของผู้ต้องโทษและส่วนของระบบของการบังคับโทษจำคุกที่ไม่ควรผูกขาดอยู่กับองค์กรใดองค์กรหนึ่งเพียงองค์กรเดียว ซึ่งมักจะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพ คอร์รัปชัน เนื่องจากไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป จึงเสนอแนะว่างานบังคับโทษจำคุกในประเทศไทยน่าจะนำรูปแบบและแนวทางของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมาปรับใช้จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพของการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทยได้เช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- คณิต ณ นคร. (2547). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2555). การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธานี วรภัทร์. (2558). กฎหมายบังคับโทษจำคุก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2560). ผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางของการบังคับโทษจำคุก. วารสารกำลังใจ, 5(4),

รติบดี รชตะเมธากุล. (2556). บทบาทของผู้พิพากษาในการพักการ. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

อภิชาติ ดำรงสันติสุข. (2556). แผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคล. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

Bernd-Dieter Meier. (2009). Strafrechtliche Sanktionen. 3 Auflage. Germany:
Hannover Springer.

Günther Kaiser. (1974). Strafvollzug. 5 Auflage. Germany: Freiburg C.F.Müller
Verlag.

Laubenthal, K. (2008). Strafvollzug. Germany: Würzburg Springer.